

CLARISSIMIS,
NOBILISSIMISQUE
COLLEGII PTOLÆMEI
ADOLESCENTIBUS,

D. C. S. J.
FELICITATEM.

*Um primum divelli à
Vobis, Adolescentes
ornatissimi, eamque
quam, & colitis, & ornatis inclytam Nomi-
ne, atqne Ingeniis Urbem linquere, valetu-
dinis causā debui; eā alitè Animo meo cogita-
tio inbasit, ut si quid uspiam occurreret, un-
de extare aliqua obsequii erga Vos mei signi-
ficatio posset, non arriperem modo, verum eti-*

am & amplecterer, & exoscularer. Quid enim jucundius mihi, aut optatius accideret, qua si munusculo aliquo gratiam à Vobis ini-rem, quos non Herruria solum elegantiarum Parens optima, sed uiverfa quodammodo co-lit Italia, suspiciteque. Hæc autem cum ego mecum agitarem, opemque ad id à Familiari-bus meis, & consilium poscerem; oblatum mi-bi forte fuit hoc 'Drama, quid vobis nuncu-po, atque è rē sore insinuant, si vestris illud auspicis, meaque operā prodiret in lucem. Duo quippe erant, que commendare vobis donum, meumque in vos vestraque omnia stu-dium apprime posse; alterum nimirum 'Dra-matis argumentum; alterum Author. Nam ad primum quid attinet, quid denique nobilissimis, pietatisque studiofissimis Adolescenti-bus offerri oportunias posset, quam clarissi-mus quidem genere, sed longe pietate, mori-busque clarius Adolescens STANISLAUS KOSTKA? in cuius nimirum singulari Mo-deslia, generositate, constantia, vestros ipse mores, vestras vivendi, agendique rationes dignoscere possetis, tutoque diligere: Nam cum cætera, quæ in vos impensa natura cōges-sit nominum vestrorum decora, cum aliis etiam communia habeatis: ea tamen quæ in vos ab optimo Vitæ cultu, pietatisque studio proma-nant, vobis profecto & nisi debetis; quamobrem

vc:

vestrum non esse non potest quidquid illustre
est, & cum pietate coniunctum. Nam verò,
quod ad alterum pertinet, is Dramatis bujus
est Author, qui cum nomine se suo tuncatur
ac vindicet, vobis quidem certè probabitur;
quibus probari optima solēt. Quis enim P. Jo-
annem Luccari Societatis nostræ Virum omni-
bonarum artium cultu perpolitum. diūque in
hoc Collegii Romani Athæneo Rethoricae
facultatis Præceptorem optimum de nomine
saltē nō noverit? Exin verò, si quisquam
alius, tantam ipse est apud optimum quemque
politioris præsertim litteraturæ famam, op-
nionemque assecutus, ut literariae Reipubli-
cæ interesse plurimum sapiens quilibet judi-
caverit si aliquid ab illo exaratum typis com-
mitteretur. At quod nunc oculis creditur,
et si leve robustioris ingenii rudimentum est
(vix enim trigesimum etatis annum Author
impleverat cum hoc Drama conscripsit) ba-
bet tamen, quibus Atticis probetur, & pla-
ceat auribus, Veneres non exiguae. Quæ qui-
dem omnia, cum præsertim accederet boni-
num eruditissimorum suffragium, permove-
runt me ut ab optimo sene quocum ego versari
sæpe soleo, Drama hoc, quod vobis inscribe-
rem, non poscerem modū, verūmetiam efflagi-
tarem; & quamvis (quæ est ipsius modestia
singularis) id ipse, semel, iterum, tertio re-

fugerit ; induxit denique precibus hoc meis ;
Et quotidiano, quod Quintilianus ajebat, con-
vicio cessit.

Vos ergo lectissimi Juvenes, excipite ed qua
soletis benevolentia, atque humanitate obse-
quii erga vos mei monumentum hoc quale-
cumque, atque in ipso, Et Animum in vos
meum, Et alacre Auctoris ingenium, Et pietos
affabre Stanislai mores Sanctissimos, Et, quod
caput est, vestram in Stanislaum pietatem, in
Autharem, opinionem, in me comitatem pro-
bate. Valete.

Romæ ex Collegio Romano Kalendis
Februarii 1709.

DRA.

DRAMATIS ARGUMENTUM.

STANISLAUS è clarissima KOSTKÆ in Polonia stirpe ortus, ab ipsa Infantia pietati addictus, pietati crevit. Certus Deiparæ ope, & suasu, Societati Jesu nomen dare, dum oportunitatem implendi confilii quærit, Viennam in celeberrimam Austriæ Urbem cum Paulo Germano suo, studiorum gratiâ à Parente missus est. & ab eodem Paulo, qui Stanislai moribus nullâ tunc quidem ex parte consentiebat, divertere apud Lutheranum Hospitem est coactus. Nihil inde tamen periculi ipsius pietati creatum; nam & hospitium bonis cæteroqui moribus inauspicatum; Stanislai gloriæ serviit, & Hospes qui infaciere illum Lutheriana lue, & prodromâ Iuis voluptate omni ope tentaverat, robusta ejusdem modestiæ, castimonîæ, costanza vietus, in Orthodoxorum castra cum Filiis suis, abdicato molli Vitæ cultu, migravit. Paulus verò Fratis, cum præclaris facinoribus, tñm eximiâ in primis tolerantiâ permotus, meliorem ad frugem recepit se. Stanislaus denique qui tanta gessit bella, dum bellum parat, clam fugâ Romam versus Cœlicolum auspicio molitus, voti compos est factus initâ Jesu Societate. Hinc Dramatis argumentum habes; quam verò apte argumento Drama respondeat judicium penes te esto.

R A I N E R I U S
C A R S U G H I U S
S O C I E T A T I S J E S U
In Provincia Romana PRÆPOSITUS
Provincialis.

Cum Drama, cui titulus: STANISLA-
US KOSTKA, a P. Joanne Lucca-
so nostro Societatis Sacerdote conscriptu,
aliquot ejusdem Societatis Theologi recogno-
verint, & in lucem edi posse, probaverint,
potestate nobis a R. P. Nostro Michaeli
Angelo Tamburini Præposito Generali, ad
id tradita, facultatem concedimus, ut typis
mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, vide-
bitur. Cujas rei gratia, bas literas, manu
nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas
dedimus.

Rome die 26. Januarii 1709.

Rainerius Carsughius.

Impri-

Imprimatur;

Si videbitur Reverendissimo Patri Magist.
Sac. Palat. Apost.

*Dominicus de Zaulis Episc. Verulanus
Vicesger.*

EX commissione Reverendissimi Patris Paulini Bernardinii Sac. Palatii Apostolici Magistri vidi Sacrum Drama ingeniōsē, & concinnē elaboratum; cumquē nihil contineat à Fide Catholica, & bonis moribus dissonum, immò pietatem, ac elegantiam redoleat, dignum censeo ut typis vulgetur. Datum Romæ in Collegio D. Thomæ apud SS. Vincentium, & Anastasium in Trivio die prima Februarii 1709.

*Cajetanus Corazza Cler. Reg. Minorum
Sacrae Theologie Lector.*

Imprimatur,

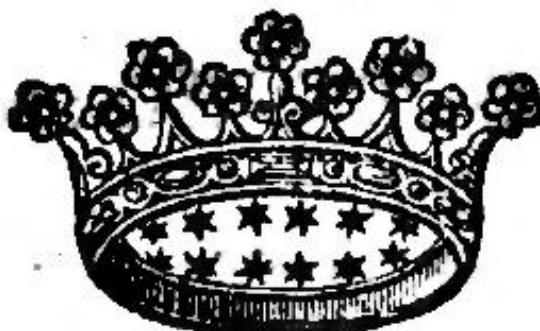
Fr. Jo: Baptista Carus Magister, & Reverendiss. P. Paulini Bernardinii Sac. Apostol. Palat. Magistri Socius Ord. Præd.

A C T O R E S
IN PROLOGO.

E S A U .
J A C O B .

IN IPSO DRAMATE.

B. STANISLAUS KOSTKA :
Paulus Stanislai Frater natu Major.
Nicander Conscientiae Moderator.
Phyletes Morum Magister.
Gormandus Lutheri Assecla.
Boemundus) Gormandi Filii.
Cratillus)
Pyraetes Chacodæmon Juvenis formosæ
specie.

STA.

STANISLAUS.

D R A M A.

PROLOGUS.

Esaū, Jacob.

*E*sau ferarum dominor, in fratrem fera;
 Pretiosus emptor ille famulatus mei,
 A patre natus degener; ab avo nepos;
 Et, quo superbit noster in pœnis dolor,
 Tonantis odio dignus; invisum diem
 Libare rursus cogor, & Cœlum pati,
 Quo fruitur hostis frater. Ætherææ domus
 Inimica lucis ora percussit nitor.
 Juvat relabi noctis in cæcum chaos.
 Tenebrosa ditis antra me minùs premunt,
 Quām regna fratris. Crucior infelix tuā
 Jacobe gravius sorte, quām flammis meis.
 Redibo in umbras umbra: Tenarii lacus
 Repetam paludes; Tenarum at mecum gero.
 Ubique nostrum pœna comitatur scelus:
 Ubique culpa est carnifex, vindex Deus.
 Cruciatur Esau. Nulla suppicio vacante
 Momenta. Tristi corda pœnarum gero
 Fœcunda sobole. Pullulo in clades meas,
 Peroque semper umbra, quæ perii semel.
 Neque hic majorū cumulus: In Cœlum stygem
 Transferre cogor. Fratris æternum decus
 Me torquet, & me laniat. Est Jacob mihi
 Cerberus, Erynnis, Hydra, Gorgoneum caput.
 Ille mihi puero prælium indixit puer.
 Palaestra matris uterus ambobus fuit:
 Utinam fuisset tumulus. Ego primas tuli.
 Extorsit ille jura primatus dolo,

2 PROLOGUS.

Fratremque lusit : dona præripuit Patris ;
 Præripuit insuper astra, præripuit Deum ;
 Sed fugiat ipse noxias Esau manus.
 Non fugiet unquam quisquis infestum sibi,
 Nochumque, rectus ipse, & innocuus potest
 Sentire fratrem. Clare Choscarum domus.
 Ferax Dynastis, grande Sarmatæ decus
 Viget aucta geminis fratribus, dispar moveat
 Utriusque mentem cura ; quodque alter fugit,
 Sectatur alter : studia diversos trahunt :
 Me major emulatur ; at fratrem minor :
 Illum voluptas laxat ; hunc frenat pudor,
 Ibo ibo in odia Fratum, & antiquum novo
 Cumulabo scelere crimen, inveni viam,
 Qua fratris oculos vulnerem : hac pergit furor,
 Hac vincat Esau. Fratris in pœnas ruat
 Major minoris : plectat insolentem Reus :
 Iniquus æquum vexet, exagitet, premat,
 Sed heu quid ignes inter obrigi gelu ?
 Quis me repente civis Astrorum fugat ?
 Jacobus est : incepit dissolvet mea,
 Dehisce tellus ; fratris aspectum horreo .

Jac. Delapsus aula pacis, & Divum domo (a)
 Fœcundus Israël, atavus infantis Dei,
 Regumque felix genitor huc pacem Fero.
 Patuere fratris odia & audaces dolii.
 Teneo quid intus agitet alieni otii
 Fastidiosus Animus, & quantum struat
 Choschis ruinam. Nota frus, nota est manus.
 Libet ire contra : facibus eripiam tuis
 Devota Cœlo capita Fraternus furor.
 Fratres tuebor Sarmatas. Pauli manu
 Choschæ minoris eruam innocuum caput,
 Profugumque Juvenem ducam ad optatos lares,
 Ubi vota cordis expleat Jesu comes,

Da-

(a) Patriarcha Jacobus Cœlo delabitur, fratris
 molimina destruturus .

Dapibusque sacris frugis æternæ satur
 Proludat astris. Paulus interea truces
 Deponet æstus mentis, & fratrem induet;
 Coeli repente victima, & victor stygis.
 Meam ergo referet fuga Stanislai fugam;
 At Paulus Esau stabile non refert scelus.
 I. nunc superbe livor, & fratrem feri.

ACTUS PRIMUS

SCENA PRIMA.

*Gormandus Luteri affecta, Boemundus,
 Cratillus Gormandi filii.*

Gor. Roscum sepultis nunciat terris diem (put
 Cristata volucris fluctibus erythrae ca-
 Promente Phœbo. Membra destituit sopor,
 Repetitque terras dura curarum Cohors.

Vos usque somnus urget, & nunquam satis
 Exutitis oculis noctem. Inoffensos refert
 Difficile gressus arduam quisquis terit
 Sopore gravidus orbitam. & qui amat moras,
 Divina cum res agitur, hic nunquam est vigil.

Bo. Quersum ista genitor? Fare cur nondum tibi
 Vigiles videmur? Nostra quæ tam em est moras?
 Divina quæ res agitur? In aperto est nihil.

Gor. Luterus aptam stravie ad superos viam,
 Et quod reliquit ipse doctrinæ Jubar
 Divina res est. *Crat.* Nemo id in dubium vocet.

Gor. At vos vocatis. *Crat.* Absit. Eti præcepit salus,
 Religio cum vacillat. *Bo.* Æternum perit
 Quicumque veri semitam ignavus premat.

Gor. Vos premitis ignavi. Peregrinus puer (a)
 Cum

(a) Increpat Hereticus filiorum segnitiam in cau-
 sa Luteriana Religionis.

Cum Pratre adulto Sarmatum Algenti solo
Deductus huc , ut nostis , & nuper mihi
Alite sinistro junctus hospitio , palam
Sacra execratur placita , quæ promptit pio
Iuterus ore . Jamque religio viget
Romana nostris laribus , & serpit lues ,
Spectante me . Quid agimus ? haud semel fuit
Levis favilla spreta multorum rogus .
Tam grave , priusquam robore augescat , malum
Opprimite , nam , si crescat , heu quantum dabit
Segetem dolorum ! Jura , Justitiam , Fidem
Romanus ille morbus in pestem trahit .
Ego jam seniles fronte contraxi notas ,
Genibusque titubo sarcina annorum gravis .
Ingenia Juvenum facile non flectit senex .
Horret Juventus capitis effeti nives ,
Vos , o senectæ dulce præsidium meæ , (a)
Vos junioris advenæ blandis modis
Capere potestis pectus errorum tenax .
Suadela dulcis unicè hunc petat scopum ,
Et blandientis oris huc tendat lipos ,
Ut insulato Presidi obstrictam novæ
Babylonis (utique nomen hoc Romam decet)
Maleficus hic Polonus excutiat fidem ,
Avidoque totum corde Iuterum bibat . (b)
Bo. Quæ prima Juvenis mente religio stetit
Perstiter hæc extrema . Vix longus labor
Evertit id , quod longa duravit dies .
Cr4. Non sic profundi stirpe multiplici occupat
Annosa quercus fertile ingenium soli ;
Non sic adhæret corpori innatus vigor ,
Animoque corpus , hominis ut mente infident
Cum laete matris hausta majorum sacra ,
Sint penitus execranda . Nil tenacius

Hu-

(a) Pater hereticus bortatur filios , ut Stanislau
per Blanditias ad Iuterianam sectam alliciant .

(b) Repugnant filii , & rei difficultatem ostendunt .

P R I M U S :

136

Humanae retinent corda , quām superis fidem
Semel obligatam . Pace jam dicam tua ,
Jusso facinori genitor haud sumus pares .

Gor. Est scilicet grande facinus , & ingens labor
Puerile peccus vincere . **Crat.** Haud secus reor .
Pueros religio Patria Gygentes facit .

Gor. Faciat . **G**ygentum capita prosternit Deus .
Crat. Qui nempē pueri farmacæ votis favet .

Gor. Erras Cratille . Vota fortunat Dens
Luterianæ sobolis . Infanda , horrida ,
Impia Tridenti jura , deliri senes
Quæ somniarunt , odit Astrorum potens (men
Dominator . **Crat.** Et nos odimus **H**ic hospes ta-
Quæ jura dictis astruit , factis probat .

Gor. Improba probare facta jus nullum queant .
Crat. Racione quod sit improbum voces Pater ?

Gor. Sancta Vaticanae legis , & Romæ fides
Racione non probantur . **Crat.** Et tamen vigene .
Quippè rationi consona , in speciem licet
Adversa . Sed quam sola , quæ falli potest ,
Humana ratio firmat , infirma est fides .
Religio Romula jactat Anctorem Deum .
Ab Homine nostre originē , & vitam trahit . (a)

Gor. Allucinariis nate . Nostra nititur
Puris sacratae paginae verbis fides ,
Quæ prompsit is , qui fallere haud potest Deus .
Nos illa rectè accipimus , ut sonant ; malè
Torquent Latini , & litteram occidunt , metu ,
Ne à littera occidantur . O præpostera
Stolidum timorem gentis ! O dirum nefas
Censere vitæ à pabulo exitium trahi !
Jam quæ corona triplici inflatus jubet
Romæ Tyrannos dogmata à cunctis coll ;
Recipique cœl Divina Christiadum plagis ,
Ex parte magna parta ab hominibus nihil

Cæ-

(a) **P**ater hereticus Catholicam fidem elevare
conatur , & luterianam extollere .

Cœlesti sapient. Noster his meritò fidem
 Luterus abrogavit, hæc nugas vocans. (a)
 Vir ille porrò Saxontum æternum decus,
 Mentem superno Flamine imbatus, novum
 Cœloque fidum peperit in terris gregem,
 Ab Impiorum genere Secernens pios.
 His nullus angit corda venturæ timor
 Post fata fortis. Astra jam tenent manu. (b)
 Ea namque nullis debita operibus rati,
 Fidei sed uni pervia, expertes metu,
 Vacuique curis aureos ducunt dies.

Crat. Utcumque se res habeat, haud moror Pater
 Mihi Imperare, ut vocibus credam tuis.
 Luterianas flectere ad partes tamen
 Nec fratris hujus, verba nec poterunt mea
 Chostcham minorem. Pectus in patria grise
 Fide obstinatum. Noster incassum labor
 Fundetur, & pro laude ludibriū feret.

Bo. Desiste Frater Patri Imperio decet
 Parere natos, arduum quamvis opus
 Imperet: inausum pectori animoso nihil
 Relinque, Patris prosperè ut votum cadat.

Crat. Surdo Canemus fabulam. Immotus puer
 Nos ad Latina potius adducet sacra,
 Quām nostra prono pectori admittat. Rogo,
 Majus aliundē robur ut quæras, mibi
 Nulla superandi Sarmatæ constat via. (c)

Gor. Viam docebo. Corda nil cibis domat,
 Sequeque nostræ ad Castra facilius trahit
 Quām

(a) Laudat Luterum. (b) Luteranorum opinio
 de imbecillitate operum, & unius fidei robore, & ef-
 fecit ad salutem animi asquirendam. (c) Ostendit
 Pater hereticus quanta sit vis, & potentia volupta-
 tis ad corda hominum utcumque fortium emollienda,
 & filii persuadere conatur, ut Stauislauum, ut potest
 juvenem voluptati opportunum, ad illius prosecutio-
 nem impellant.

Quām vita mollis. Fœda quod morbilues jus,
 Quod Sæva Martis ira, quod constans labor,
 Quod concitatae plebis indomitus furor,
 Quod ipse mortis horridæ haud potest rigor
 Frangere, voluptas frangit. Hęc validos Duces,
 Proceresque Celsos, quidque miretis magis.
 Rigida solentes jura Claustrorum Viros
 Vi p̄spotente vicit. Hęc illos gravi
 Pressa Laterani pr̄fusilis Tyrannide
 Solvere coēgit colla, & ejus vindicem,
 Posita priori mente. Luterum sequi.
 Hac est petendus Advena. Crat. Inventū sagax
 Amplector alacris. Nemp̄ blanditiis potens^(a)
 Omnia voluptas vincit Hęc placet via, (gem
 Per quam trahendum Sarmatam ad nos) n̄ gre-
 Et amovendum à Romula ostendis fide,
 Nam captiosis mollis illecebræ plagis
 Juventus, ut potè lubrica, in primis patet
 Fidesque Vaticana non aliter potest,
 Quām blanda per solatia in cladem trahi.
Gor. Sapis Cratille. Crat. Corda sed Pauli prius
 Tentanda julico. Gor. Stanislai pete
 Pectora. Pudoris Paulus excussit Jugum,
 Jam jamque noster est: voluptatem colit.
Crat. Patris exequatur iusta Boëmunde ocyus.
Bo. Moi tibi geretur genitor. Imbellis Puer
 Manus catenis mollibus vietas dabit.
Gor. Abite celeres. Facinus haud patitur moras.

SCENA SECUNDA.

*Gormandus, Chacodamon voluptatis Instinctus
 sub forma Juvenis.*

Gor. *P*ars sceleris est perfecta, non totum scelus.
 Perge anime, & aliquid. Fraude vulgari el-
 Meditare. Castę pertinax mentis pudor, (tius
 Ani-
 (a) *Duo Juvenes patri assentiuntur, & operi ab
 eo iusso se accingunt.*

8 ACTUS

Animique vis invicta puerorum dolis
 Non facile succumbet. Stanislau[m] nequit
 Juvenilis astus flectere ingenii, nequit (a)
 Flectere senilia. Fraudis insuetæ via.
Graßabor audax. Dexteram haud rudenti affero
 In damna, stygii miles emeritus ducis.
 Thessalica novi carmina, & quidquid sovet
 Dirum, execrandum, pestilens, atrox, serum
 Jolcos, & Iberia venenorū ferax,
 Versare magicum turbinem, infernum chaos
 Tristi ciere cantu, avernales aquas
 Spargere, rubetæ Sanguine Draconis Jecur
 Miscere didici. Manibus haud semel meis
 Est de Sepulcris caprificos erota,
 Et mortuorum fusus in pateras cinis,
 Arbitria ut hominum verterem ad notus meos.
 Hæc hæc malorum virga facinorum artifex,
 Duri satelles Imperij est testis meæ
 Opulenta frandis: hæc vel invitum traham
 Ad vota Juvenem. Namque tergemini humum
 Si cingat orbibus, illico et nimpet malus
 Acheronte ab imò turpis illecebri parens.
 Illum pudori Sarmata opponam tuo. (la;) (b)
 Age virga quid cunctare? ter in Orbem ambu-
 Ter quate cito solum, sordidumq; ab inferis (c)
 Libidinosæ tabis auctorem excita,
 Huc & pudicæ mentis hostis pertinax,
 Tyranne blonde cordium, cupidinis
 Pravi repertor, saepe dedecorum Faber,
 Dolosa Syren, callide pudoris Iacto,
 Huc concitatos Tattaro gressus move,
 Sed quæ ora fingis exhibe, non quæ geris.
 Deformis es, cruentus, immitis ferox,

Ego

(a) *Hæreticus parum fidens puerorum ingenii*
covertit se ad opera magicae artis, qua erat instru-
tus. (b) *Virga magica tres format in pavimento*
circulos. (c) *Tir virga percussit humum.*

P R I M U S.

9

Ego te venustum, blandulum, mitem volo.
 Dedisce naturam, oris inimici exue
 Fœda simulacra, fraudibus & aptam tuis
 Mollre frontem. Pingere Juvenili genas
 Flore, rubicundus nitet in vultu color,
 Frontem serenet purpura, oculorum vigor
 Certet pyropis, fluitet in labris lepos;
 Mentire ephœbum impuberem, quales fovet
 Vienensis aula plurimos, gravius nocent
 Quæ blandient i tela vibrantur manu.
 Nam quid moratis? nonne tenebrosam specum.
 Gormandus imperat, Erebo notum caput.
 ac. Adsum pudoris helluo, & mundi lues, (a)
 Cujus superbis turba mortalis flagrat
 Exusta facibus, corda cui Regum litant,
 Cui sponte fasces Cæsares curvare suos,
 Quid imperat Gormandus? Gor. Ignibus suis
 Inimicus ignis testa populatur mea,
 Luteri & intra parietes viget pudor,
 Fidesque Romula. Causa præsentis mali
 Est mihi Polonus hospes, ex geminis minor
 De stirpe Regum fratribus. Chostcas vocant.
 Ille ille tumidus nivibus incédens suis
 De te triumphat, & superbico pede
 Tua tela calcat victor: Ah tantum probrum
 Depelle. Vinci pudeat imbelli manu,
 Quem fulminante dextera victum pudet.
 ac. Impunè nemo tela contempnit mea.
 Habet hoc voluptas mollis, ut majus trahat (b)
 Ecce de robur. Volnere haud ullo perit
 Hæc Excetra novis usque capitibus ferax.
 In homine tamdiu voluptati est locus,
 Vitalis auræ spiritum donec bibit.
 Meo Gygantes capita subjiciunt Jugo:

Mihi

(a) Prodit ab inferis Chacodemon decori Juveni
 formam assimilans, ut erat jussus à mago.
 (b) Chacodemon suas vires jactabundus extollit:

Mibi servit orbis . Nostra vitat semel
 Polonus iste tela , non semper dolos
 Fugiet latentes . Gor. Perge , te comitem meis (a)
 Adjunge natis . Funde pellacem sonum ,
 Et blanda ab ore verba versu fluant .
 Incumbe n astus undique , atq; omnem explica
 Turbam leporum . Regna sarmatiæ petit
 Fraus ista . Nam Luterus hac Serpens via
 In frusta grande Teutonum imperium scidit .
 Chat. Bene ominaris . Regna nil citius secat ,
 Quam secca discors . Gor. Perge jam bellū vocat .

SCENA TERTIA.

Paulus, Stanislaus, Phyletes Magister morum .

P. OMISER amenos retulit autumnus dies . (b)
 Qui nostra tandem colla Palladio jugo
 Gravata recrēt . Corda jam curis levet
 Libera Juventus . Nulla luminibus fugent
 Reducem sopoiem studia . Certatum fatis
 Est eruditio in pulvere , & sudoribus
 Sat pagina maduere . Sollicitam Qiu
 Frontem explicemus , & minervalem procul
 Curam exigemus . Proterit dies diem ,
 Tumulatur annus , pristinos bruma imminetans
 Referet labores . Ergo dum tempus favet ;
 Pomona dum luxuriat , arbores replens (c)
 Nemus omne scetu ; & languido ateniem sinu
 Permulcerat auræ grata temperies humum ,
 Reficitque latus humor irrigui Jovis ,
 Atcente flamas torridi Erigone canis ;
 Dum gescentis insolens amœnitas
 Telluris , & benignus astrorum nitor

Jucun-

(a) Excepuit Magus q̄ id fieri velit à Dæmonie .

(b) Duorum fratrum mores diversi ; & invicem
oppositi per ipsorum verba exprimuntur .

(c) Describitur autumalis amœnitas ;

P R I M U S:

Jucunda nos affectat ad solatia .

Servire genio libeat , & donis frui

Ætatis , & naturæ . In Augusto foro (a)

Levis histrionum turba , permisisti senes

Juvenibus hodiè ludici ad populum dabunt

Scenam Theatri . Læta ludentum cohors

Luctum cothurno amabilem , socco jocum

Hilarem ciebit , exprimens rerum vices ,

Hominumque mores . Edet argutum melos

Chorus , agilique tundet Orchestram pede ,

Modulante plectri murmurè effusos gradus .

Par est , ut illuc nostra referatur quies , (b)

Quo tota certatim unda popularis fluet .

i. Falle otium frater alibi , & mentem exue :

Tulit in Theatris sèpè naufragium pudor .

Ad sacra potius templa vertamus gradus ,

Ubi ritè regnat cereas inter faces

Parvæ sub orbe cereris inclusus Deus .

Is nostra melius otia excipiet locus .

i. Quid usque persicas durus , intractabilis

Opiata votis ludere adversis m̄a ?

(c) Patent in horas tempila ; non tamē patent

Theatra in horas . Ludicra quotannis semel

Spectacula celebrantur augusto in foro ,

Quæis destinatur Iras hodiernę jubar .

i. Lucis hodiernæ destino templis jubar . (d)

i. Qui n̄ scit uti , dum licet , vitæ bonis ,

Is ante mortem moritur . Sta . O dictum benè !

Placet ante mortem occumbere , ut nunquam oc-

Non læva mortis tela properat : pavet (cidam .

Quicunque vivus fatigè præverit sua .

Teritusque Mundo sponte , ne pereat Deo .

Pa.

(a) Ludi scenici describuntur . (b) Ad eos ludos n̄ ins ruli prefici repugnante Stanislao , qui tempila potius ipsi eundum esse contendit .

(c) Incredatur Stanislau à Paulo . (d) Perbut tentia Stanislau .

Pa. Tu morere , si mors placuit , & vivus tuo
Prolude tumulo ; Libera , & felix meo
Arridet animo vita . Stultitiae est genus
Felicitate nolle , si possis , frui . (a)

Sta. Felicitas est Animus à labe integer .

Pa. Felicitas est liberæ mentis vigor .

Sta. Qui sibi scit imperare liberum puto .

Pa. Violenta qui sibi imperat , servit sua
Acerbitati , fitque per pœnas miser .

Sta. His vera pœnis constat in terris quies ,

Emiturque in axe palma , quæ semper vitet .

Laboriosis usque muneribus patet

Superna , quæ vim patitur , astrorum domus ,

Animosque segnes arcit . *Pa.* Hæc à tristibus

Sata cœnobitis dogmata sequantur senes ,

Florem Jucunda dedecent : cures graves ,

Omnemque nostræ renuit ætatis tenor

Austeritatis tetricæ acrimoniam .

Sta. Virtute Juvenes indigent æquè ac senes ,
Laudemque Senio strenua juventus parit .

Quod quisque didicit Juvenis , id retinet senex .

Pa. Curare quid retineat annosum caput ,

Jamque Libiinæ proximum est vanus labor .

Præsentis horæ capere nos donum decet ;

Et ad theatra tendere hoc juvat die .

Sta. Perennis evi quætere instanter bona ,

Et hoc adire tempora nos juvat die .

Damnum è theatris trahitur , è templis lucrum .

Pa. Jam parce verbis ; quæque germanus jubet

Ætate major , sequere germanus minor .

Sta. Si recta frater imperes major , sequar .

Pa. Jucunda major impero . *Sta.* Vetus Deus :

Pa. Mortalium vis facere tortorem Deum ?

Sta. Est ille tortor mitis , & nocua secaos

Chirurgi ad instar ulcera , ægrotis optimi

Accelerat animis , quoisque ab hominibus premi

Sinit .

(a) *Varia dissidia inter fratres .*

Sinit, & acerbae fortis effiduis quat: Pultibus, amicè recreat; atque in opum bibit Miserante fletus ore. *Pa.* Rumpamus moras: Certum est theatra petere: præcedam prior. Istum Phyleta vel reluctantem trahe.
byt. Animum coérce Paule, quæ frater monet; Meliora velut, & consona ambobus probo. Plerumque scenica pompa nil sanum parit. Blanditur oculis illa; sed mentem gravi Perseccit ieu; quippè dum vafer mala Imitatur Histrio crimina, in crimen trahit Spectantis animum. Quisquis alienum exprimit Quocumque nomine vitium, errare is docet.
i. Canis ista surdis auribus. Pergam. Vale (a) *iy.* Ah Paule Paule comprise ferocem impetum Fugit sagittæ more. Fugientem sequar, (b) Ne forte sibi relictus in præcepstruat.

SCENA QUARTA.

Stanislauis, Boëmundus, Cratillus.

A Biere: nemo est. Solus grumnas meas (c)
 Mecum ipse recolam. Parce si tecum que-
 letu meorum metu votorum ultima. (rac)
 Cur frater à me pectus alienum gerit?
 Cur me pudori cogit infensoe lates
 Colere, ubi turpis habitat errorum lues?
 Sed alacris æquo pectoro hæc animo mala,
 Et actriorem cupio pressuram pati,
 Tenaciore vinculo ut jungar tibi
 Ardor pudici pectoris, amantum quies.

Cratille nostris ausibus casus dedit (bus:
Tempus, locumque idoneum, utendum arti-

En

a) *Paulus Spretis Phyletz consiliis, & rclibato*
tre pergit ad ludos. (b) *Eum sequitur custodia*
sa Phyletes. (c) *Stanislai affilii in Deum*
votorem.

En solus est. Sta. Meas quis abrumpit preces ?

Boëmundus, & Cratillus huc tendunt gradus.

Bo. Salve ò Lechiadum palmes illustris ducum.

Grat. Salve propago Principum, quos vistula
Veneratur, Istro & Æmulus Boristhenes.

Sta. Salvete vos quoque Juvenes: quorsum pedes

Huc ferre placuit ? Fronte quid curis gravei

Præfertis animum ? Num quid adversum acci-

Bo. Tuæ salutis cura sollicitam tenet (di-?)

Utriusque mentem. *Sta.* Miror id monstri. Mex

Salutis avidos vestra nil movet salus ?

Bo. Movet. Sed animus noster in gremio sedet

Placide quietis, nosque naturam ducem (a)

Seclamur; & quos volucris annorum rota

Involuet, inter lucra numeramus dies.

Fruimur Juventæ flore, dum vernant genæ,

Morosa donec fronte canities abest.

Tù tibi rebellis optimum vitæ finis

Effluere tempus. Nulla te mulcet quies.

Oculis soporem denegas, ori dapem:

Humeros flagello, latera dentaro petis.

Repetisque ferro. Siste violentum impetum;

Placare naturæ; voluptati lita.

Sta. Levishæc voluptas vulnus infligit grave.

Volat illa vento citior; at vulnus fibras (b)

Agit altè in imo pectore, nec unquam satis

Aboletur: hinc residua perpetuò manet

Veluti cicatrix labis infaustæ nota.

Morari in una sede virgineus pudor

Nequit, & voluptas. Mollia pudorem fugant,

Pelluntque blandimenta, queis animos nocens

Cupido laciat. Ita deficiunt brevi:

Pudoris et vis nulla jaeturam potest

Re-

(a) *Duo fratres, Gormandi bæretici filii Stanislaus omnibus modis ad vitæ jucunditatem, & voluptatis usum portantur.* (b) *Repugnat Stanislaus, & quam sit noxia voluptas ostendit.*

Reparare . Semel hic perditus nunquam reddit.
at. Nihil opus est , ut redeat humanae ferox
 Pudor iste mentis carnifex : procul trucem
 Abige Tyrannum corde . Si quoquam ferax
 Esset voluptas vulnera , haud illi sacer
 Dedisset operam liberi ductor gregis
 Luterus , animum solve . Genialis joci
 Ingredere castra . Sequere Luterum Ducem .
i. Detestor , horreo , abdico , ejuro , execro
 Sonum nefandi nominis Christum sequar .
 Laboriosa Christus incessit via .
 Divina rigidum membra sulcavit flagrum: (a)
 Pupugit decoram textilis frontem dolor :
 Sacri cruxem pectoris mucro babit ;
 Fixaque gemina cuspis extensas manus .
 Quam vera narrat ! Cr. Vera . Nil horum negat
 Luterus . Sta . Ergo cur voluptatem docet (b)
 Alter Epicurus , & alter in terris Mames ?
 Cur impudicæ Cypridi addictus foyet
 Alimenta luxus fœda & impuras faces ?
 Sibi non cohæret nebulo . Nam pugnant simul
 Triplici fateri cuspide affixum Crucis
 Humanae amictu carnis indutum Deum ;
 Perque repetita pocula , & opimas dapes
 Et per pudenda mille dedecorum probra
 Surpem salaci pectori erycinam sequi .
 Jovus iste docto , & simul nefarius
 Pterator , & corruptor in causa gravi
 Ravaricatur : Nempe quam summus palam ,
 It suasit , & sustinuit astrorum fator
 Commendat ore , damnat operibus Crucem .

(a) Exponuntur à Stanislao Christi Domini cru-
 sis . (b) Luterus secundum ipse pugnans ostenditur .

SCENA QUINTA.

*Chacodæmon voluptatis insinuator Boëmundus,
Cratillus, Stanislaus.*

Chac. **F**elix nimium qui præcipitis
Memor ætatis molles inter

(a)

Vitæ illecebras dulcia carpit
Poma Juventæ, nec sollicito
Pectore curas turbidus haurit,
Nec per dubium virutis iter
Vagus ambiguis gressibus errat.
Ævo celeri truditur ævum,
Lapsa nec iterum sæcla recurrent.
Nunquam præsens hora reduxit
Quidquid fugiens perdidit ætas.
Ducite juvenes hilares annos,
Et jucundæ præmia vitæ,
Dum bene comptis crinibus aurum,
Dum rosa viridi fronte superbit.
Pereat quisquis mente severa
Tenerum vitæ spenit aprilem,

Bo. Andin sodalis? Verba non hominem sonant.

Crat. Nos quidquid ante diximus ratum facit (b)

Ephæbus ille Vocis, & vultus notæ
Superi farentur esse Phonascum chori.

Sta. Erebi stolata pestis in labris natat
Pueri procacis. Fictus in vultu est lepos. (c)
Stygium fateret incolam, humanam nisi
Frontem referret. Quisquis est, fœdum gerit
Fallaci in ore virus, & gravidum dolis

Eru-

(a) Prodit in scenam Chacodæmon sub specie blandiæ venusti adolescentis, & suavi cantu, ac mollibus verborum illecebris Stanislaum ad voluptatem conantur impellere. (b) Duo fratres iantu demoni oblietati existimant esse Angelum ē Cœlo delassum. (c) Deterflatur falsum juvenem Stanislaus, ejusque voces esse virulentas & suadolas docet.

fructat Acheronta. Fugite latentem suem. (a)
 fugite veneno per litam Circes dapem.
 ut. Cur alterno morem in Salium
 Jon pulsantur cava saxa pede ? (b)
 cur vocalis grata metalli
 lamina cessant ? Cur dulcisona
 Aurmura vocis non ingeminat
 festiva Chelys ? Due age cantus,
 Due age choreas læta juventus.
 solvant vigiles pectora curas,
 quibus ætatis glacialis hyems
 live multiplici tempora sparsit.
 vos nectarei dona Lyei
 lenis juvenes haurite Scyphis:
 vos bis tyrio murice tintas
 umite lanae: Vos inviridi
 rato apricos carpite flores.
 O dulce murmur! Flectere Hircanas potest (c)
 vox illa tygres. Non tua parius lapis,
 Jon durat adamas corda, non chalybs triplex,
 Jon te nivoso caucasus rigens jugo,
 Jon afra tumido protulit Syrtis vado;
 Jec tibi feroce ubera admorunt Leæ;
 ed mite pectus tribuit, & mites genas
 latura facilis. Excute alienam indolem
 tener adolescens: utere ingenio tuo.
 Soli esse in omnes mitis, in te ipsum ferox.
 vos iste nunquam tigribus, aut lupis fuit;
 numque nulla vertit in corpus fera
 iætus cruentos: saevit in dispar leo,
 evitque pardus: disce pietatem à feris.
 In me trisulcas ante jaculetur faces

B 2 Gra.

(a) Monet duos juvenes, ut caveant ab insidiis
 dolenti Cantoris. (b) Redit ad cantus illece-
 os musicus aernalis. (c) Boëmundus tartarei
 ratoris vocibus blandis assentient Stanislai pe-
 rmollire conatur.

Gravatus æther, meque tenarius prius . (a)
Absumat ignis, quām tibi aspergam notam
Odulcis hospes cordis, & sospes pudor .
Miseranda proles scelera pietatem vocas . (b)
Tangis Carybdim, Brevibus impigis ratem ,
Cœlum laces sis; Ditis in fauces ruis.
Miseror utrumque: quidquid irarum paras ,
O summe Olympi Rector, in meum cadat (c)
Ignobile caput. Sceleris alieni reum
Me statu: vindex flamma me solum obruat .
Ignosce geminis fratribus: Vivant mei
Boëmundus, & Cratillus; & patet vafer ,
Qui sub decoro juvēte celatur Sinon . (d)

Crat. Boëmunde quid repente correptus novo
Polonus æstu tacuit? En fulgor genas
Insuetus ambit: Summa vix trepidant labra. (e)
Bo. Attonitus hæreo. Flamma juveniles comas
Coronat. Aliquo est Numinis afflatus puer .
Sta. Detecta fraus est ditis . O scelerum artifex ,
O machinator vulnerum, o fraudis faber (f)
Fatere quas hic ore mendaci seris
Pestes malorum, quodque moliris nefas .
Chac. Aperire fraudes cogor . O semper meis
Inimica votis Astra? Perniciem tuus (g)
Pudor ut subiret, antra deserui stygis .
Sta. Sacer Tonanti mentis est nostræ pudor .
Hiuc

(a) Stanislai mira in pudore defendendo constan-
 tia . (b) Miseratur infelicem duornm Juvenum
 sortem. (b) Pro illis efficaciter orat. (c) Inter oran-
 dum alienatur à sensibus . (d) Obscupescunt duo fra-
 tres Stanislauum conspicati cœlesti lumine radian-
 tem .

(e) Stanislaus post raptum mentis exurgens co-
 gnitum Deo revelante patescit Chocodemonem, &
 cogit cum desegere fraudes, & finem sibi propositum .

(f) Coactus Chocodemon aperit suarum fraudum
 macbinamenta .

Uinc apage fraudum gorges, & purum diem (a)
Iris nefandi spiritu impuro leva.
c. Fugio. Polonus Tartaro illusit puer.
Horrore quatior: membra torpescunt gelu.
atne vigilamus frater, an fallax vagam (b)
mago mente in iudit? Crat. Haud spectru fuit
agantis illud mentis. Invasit pavor
Sea quoque viscera, vixque sum compos mei.

Vera est religio, quam Stanislaus docet.
t. Satis hoc probavit hostis inferni fuga.
Generose Juvenis parce, si errorem ducem
ecutus, in tua damna perfidiae lucem
Efflere volui. Crat. Parce si in frandem tuum
pellere pudorem studi iniquis artibus.
Carmen recanto pristinum. Sta. Parcer Deus
Jerique, si Luterus ex animo effluat.
Effluxit animo pestis. Sta. O faustum diem!
Quid tu Cratille? Jura Luteri abnus?
zc. Abnuo; cuamque pronus amplector fidem.
i. Supereft, ut error imbre lacrymarum pio
Obliteretur. Ergo Cælicolum facros (c)
Latet petamus, ante venerandi pedes
Flaminis ut illic supplici excepti genu
Rite expictis labis antiquæ notas.

ACTUS SECUNDUS

SCENA PRIMA.

Pbyletes, Gormandus.

iy. P Rohquantus animos regere juveniles la.
Est vel perito lubricæ ætatis duci! (bor

B 3

Nu-

(a) Fugatur à Stanislao. (b) Duo fratres permo-
prodigio patefacti fugati que a Stanislao Chacodæ-
mis à Lutero defiscunt, & fidem catholicam am-
pliantur. (c) Ducuntur in Templum a Stanislao
illic expiandas criminum fortes.

Nupet theatra scenica , & scatens jocis , (a)
 Me non probante; Paulus ut vidi forum .
 Excusit animo palladem , & multam libris ,
 Dixit salutem . Nulla dis in etum regunt .
 Consilia Juvenem . Fræna non patitur ferox .

Gor. Etatis hæc est culpa . Nos decet senes
 Benè temperatæ providus mentis vigor .
 Juvenile non est regere naturæ impetum .
 Nunquam decorum fructibus tollit caput , (b)
 Nisi ante multa fronde luxuriet nemus ;
 Nec prius in agris flava mitescat ceres ,
 Quam tenera inani gramine redundant sata .
 Sortitur omne proprios ævum gradus . (c)
 Alacritatem in juvene , consilium in sene
 Require . Nemo nascitur prudens : labor ,
 Ususque naturam expolit : initium rude
 Preciosa ducunt queque . Proludit sibi
 Per vitia virtus . Corda si Pauli rapit
 Fervor Juventæ , Crimine hand peccat suo :
 Nam quo virentis cursus ætatis vocat ,
 Illuc secundo flumine impellit ratem .

Pby. Cur ergo frater junior viam terit
 Virtutis ? Hævi viridis illi etiam calor (d)
 Fer ossa serpit ; cæca non tamen regit
 Mentem cupido . Vitia non ætas patit ,
 Sed mala voluntas . Juris & recti tenor
 Æquæ

(a) Incusat Paulum Phyletes velut indecitem , &
 effrenum . (b) Excusat Paulum Gormandus , & co-
 natur offendere , non esse consentaneam ejus ætati mo-
 rum severitatem , & moderationem affectuum . (c) Di-
 spusat de variis ætatum propensionibus , & bilari-
 tatem . morumque licentiam propriam juvenum esse
 contendit , proinde Pauli juventuti multa indulge-
 ri oportere . (d) Opponit Phyletes Pauli moribus
 vitiis Stanislai meres rectos , & ex virtute profe-
 ctos ; docetque visia non esse tribuenda ætati . Sed
 voluutati .

Equè per omnes graditur æratum vices .

Verile nihil animo Stanislai sapit .

Tentare nondum pedibus audebat solum , (a)

Per templum cum reptabat , & fandi inscius .

Balbutiebat eloquens Verbum Patris .

Robustiore jamque succensus face ,

Cen cultor horti sedulos , jungit rosas

Candida ligustri germina , expresso flagris

Rigans cruentis corporis casti nives ;

Et fessa duro membra reclinans thoro

Furatur ecclis otium ; hinc supplex pias

Ad lacrymarum clepsydram fundit preces .

Sic ille vernos consecrat Cœlo dies .

Non laudo fructum præcocem Succus citò (b)

Destituit ea , quæ tempore alieno trahunt

Maturitatem poma . Qui ætatis suæ

Primo senescit flore , juvenescit senex .

Nihil etenim natura violentum diu-

Patitur ; Acerbo potius excusso jugo ,

Aut fasce iniqui ponderis licentior

Exultat , atque in vitia deterius ruit .

Rem sane acutè discutis ; nostro tamen

In juvene potuit sacra naturam Charis

Superare . Gor . Sed non perdere . Ad suum redit

Natura morem ; Seque prostratam erigit .

Quidquod supernæ Charites innocuus vapor ,

Et aura spirans leniter non opprimit

Ingenita cordi semina , nec animum trahit

Ad opera , quæ sint aspera , & vitam terant .

Illusus , atque incautus hac temere subit

Mala , pertinaci mente dum putat bona ,

Sed vera sint quæ loqueris , ut cedam meo

De jure , sint divina , sint cœlestia ,

(a) Stanislai virtutes & præclaræ pietatis opera

ariat (b) Improbat opera Stanislai Gormandus ,

afscjus adolescentia intempestiva & conatur offen-

& periculose esse nisi contra naturam .

Humana quæ vix autumo ; à nobis quidem
 Pueros regimini traditos nostro , decet
 Tractari , & aspici ut homines , non ut Deos ,
 Resque revocare ad regulæ Humanæ modum .
 Tener ergo seria prosequi haud debet puer .
 Non dicta scitè aut facta , non solertiam
 Senilem in illa ætate sapientes probant .
 Evidem diserti doctòr eloquii vetus ,
 Rector juventæ Cæsarum , ac Latiae togæ
 Decus atque lumen Fabius hoc scriptum libris
 Reliquit axioma liniendum cedro ,
 Minioque : Puerum nolo , qui sapiat nimis .
 Ego neque Juvenem laudo , qui referat senem .
 Proclivitati quisque samuletur suæ ,
 Et onere iniquo nemo naturam gravet :
 Quæ nempè , Serius , ocyus prodit faces
 Nostro latentes corde ; Si teneras adhuc
 Prodat , pericli cautus hinc parum timet
 Rerum aestimator ; pabulis auctas novis
 Si proferat , in incendium , & cladem furit
 Adultus ignis , vixque reprimitur furor .

Pby. Adducor ut ita sentiam . Longus docet (a)
 Ætatis ordo , velle naturam suas
 Explere tandem pectoris cupidines .

Gor. Sapiente digna opinio . Hic tecum diu
 Morarer ; at me cura natorum vocat .

S C E N A S E C U N D A .

Pbyletes , Paulus , Stanislaus .

Pby. **D** Anda seniori est rebus in dubiis fides .
 Usus magister optimus vitæ senes (b)
 Erudiit . Ibo jam Stanislaum petam ,

Ani-

(a) Gormandus in suam sententiam Pbyletam inducit , eique persuadet , Stanislai mores iissimæ etati non esse opportunos . (b) Pbyletes à Gormando sedulus statuit Stanislae adverjari , cumque ad fratris mores perducere .

Animumque pueri, fratri ad mortes traham;
 sed hoc uterque graditur. O factum bene!
 . Audi Stanislae. Quoties vili fago.
 Te, seu lacerna sordidum offendam rudi. (a)
 Vostro indecoram generi inurentem notam;
 Condire quoties cinere tentabis dapes,
 Tumerosque flagris plectere, & ferro latus,
 Tunc te (per astra juro) non fratri loco
 Iacam, sed hostis. Scilicet mores meos
 Tuis reprendi moribus nunquam feram:
 . In te quod unquam frater admisi nefas?
 Hostile quid gessi, tibi ut habendus loco (b)
 Im perduellis? Dicere haud quaquam potes
 Te scelere vice vel simplici, Iesum meo,
 Iisi forte seclus est animus in fratrem pius.
 Jamque i'la, quæ mihi prohibes, obstant nihil
 Tuis prosectori commodis, nec te arguit
 Nea vita nulli nocua; Sed forsitan cui
 'ars melior animi pulsat, & stimulis monet;
 Occulta cujus monita ne spernas cave.
 . Tu me superbe corripis? Peream, nisi (c).
 Tibi oblinatum comprimam plagis caput,
 Itcunque libito vivere recuses meo.
 Dulcia minaris Paule. Non plagas timeret (d)
 'otiora qui suppicia deliciis habet
 Sifdam superni Regis amplexus trabem.
 Minare capiti potius illecebras meo.
 Tormenta sitio. Verbera accendent sitim.
 . O peregrinum! damna, quæ sitis, bibes,
 Visi saniora mente consilia occupies.
 . Procul facestant odia, majori minor

B 5 Pa-

) Paulus interdicit Stanislao usum obsoletæ ve-
 & salutares animo corporis cruciatui. (b) Man-
 a responfio Stanislai cum salubri admonitione.
 Paulus indignè ferens, se admonitum esse à fra-
 juniori minatur ei plagas. (d) Stanislaus ad-
 bera, & plegas se paratum ostendit;

Parent. Ubique jura primatus valent.

Sta. Ubi causa virtutis agitor, nihil valent.

*Phy. Affixa virtus temporis, haud homini, venit
Ad grandiores. Aptus est ludis puer,* (a)

Quem ille si severa præponens, velit

Sapere alieno tempore, haud sapiet suo,

Cum post, adulti robur acquiret viri.

Servire disce temporis, & curis grave

Tandem relaxa pectus. Hostili flagrat

In se met odio quisquis ætatis bonum

Perræsus, avidos corrigit mortis gradus.

In fata ruere parricidii est genus:

Sed parricida cædis alienæ est Reus; (g is,

Tu te ipse perimis; quodque deflendum est ma-

Ludibria mentis ista virtutem vocas,

Crudelitati nomen obtendens pium.

Sta. Tu quoque per amplâ ducere interitus viam,

Vis me Phyleta, & agere transversum paras,

Quem regere debes, cuique ceu teneri sagax

Moderator ævi recta suadebas prius? (b)

Ab ore nunquam tale consilium tuo

Prodivit. Unde hic mentis illusæ furor?

Quis te repente in alterum vertit magus?

O fragile pectus hominis! O vitream fidem!

Tibi mea credo corda, qui nunquam tuos

Deseris alumnos, Christe Cælicolum decus.

Pa. Nil miror, ante jussa si sprevit mea, (c)

Qui nec magistrū patitur. Haud possum amplius

Cohibere dexteram. Phy. Parce verbisribus nimis

Pro-

(a) *Phyletes cum Paulo consentiens conatur a-
vertire Stanislaum, à nimia morum severitate, &
adducere ad laxionem vitam.*

(b) *Miratur Stanislaus mutatam esse Phyleta
mentem illumque quasi à pristino regendi more dege-
nerem mansuetè reprobendit.*

(c) *Paulus attollit dexteram ut percutiat Sta-
nislaum.*

Prout es in iras Paule. redeamus domum, (a)
Ubi nostra facili vota procedent via.

S C E N A T E R T I A.

Gormandus, Cratillus, Boëmundus.

Gor. O Fida capita, columen effeti patris
Narrate quo res nostra versetur loco. (b)

Vestrum ne clausit rete luctantem feram?

An qualis aper Hercynius effregit plagas

Polonus Hospes? Gandeam, an doleam pater?

Crat. Lætare genitor. Nullus illuxit dies

Feliciar nobis. **Bo.** Diem verè anteum (c)

Natis benignus obtulit Titan tuus.

Gor. O me beatum prole tam fausta senem!

An fortè patriam Juvenis excusset fidem, (d)

Aut vieta saltem corda deliciis dedit?

Bo. Glaciale potius fluctibus tingent caput

Gemini Triones. Ante confundet suos (e)

Cum fratre currus Cynt his, & noctem dies,

Diemque nox involuet, & Cœlum ruet,

Suosque circum terra vertetur polos,

Quam patria forti nuerit in pueri fides,

Aut solidus ullam contrahat labem pudor.

Gor. Ergo quid iocardi gaudio me pascitis?

Dicite, remoto vocis ambigua sono,

Quem glriosus exitum labor tulit?

Bo. Tulit profectò glriosum; at non fuit

Ils glriosus. **Gor.** Quid ita? Vos forsan pudet

Vicisse puerum? **Bo.** Victor est nostri puer;

B 6 Vi-

(a) Reprimitur à Phyleta (b) Pater interro-
gat filios quomodo se gesserint erga Stanislauum, &
quem finem babuerint eorum conatus. (c) Respon-
dent filii, suum cum Stanislae congressum babuisse
optimum, & sibi saustissimum exitum. (d) Lectatur
eo responso pater, salò existimanti, vicisse filios.
(e) Affirmat Boëmundus, fidem, & pudorem Sta-
niłai vincī non posse.

Victime gloriatur : at fraudis pudet , (a)
 In quam prudicum trahere tentavit caput
 Vesana nostræ frontis impudentia .

Crat. Intra execrandæ castra perfidæ pudet
 Meruisse foeda criminum stipendia .
 Benigna sed nos Numinis juvit manus .
 Lethale nam dum premeret errantes chaos
 Fidei Latinæ mentibus fulsit jubar ,
 Quas innovavit. *Gor.* Vos ne Romanam fidem ?

Bo. Nos Vaticanæ jura veneramus Patria . (b)

Crat. Illumque Christi gerere testamur vices .

Gor. Reliquit animus membra : destituor miser
 Vigore , motu , voce : præclusit dolor . (c)

Senile guttus : hæsit invenis cruor .

Quæ monstra genui , quæve nutriti feras ?

Quod genitor grummosus , illetabilis
 Ad lucis auras protuli anguineum genus ?

Ingrata proles hoccine rependis patri (d)

Pro luce munus ? Scilicet puero senex ,

Genitorque fidus hospiti infido fui

Sic posthabendus , perfida , immanis , ferox ,
 Sacrilega proles , unico effundis die

Famam , parentes , Jura , pietatem , Deum .

Boëthius cur sic vulneras natus pattein ?

Quò prisca fortis fugit ex animo fides ?

Quis te Gygantum stravit ? o probrum , o nefas !

Pudet fatari : vixus à puero jaces .

Bo. Causam innovatæ mentis excipias togo .

Cum fratre dum tua nuper implesia exequor ,

Sty-

(a) Patentur aperte duo fratres , se vilios esse à Stanislao , & ab eo perductos ad Catholicam fidem .

(b) Asseverant se agnoscere , & venerari Romanum Pontificem , ceu verum Christi Vicarium .

(c) Perculsum eo nuncio Pater Hæreticus , dolet , & indignatur vehementissime .

(d) Objurgat filios , velut à Patre degeneres , & suæ fidei desertores .

Stygius repente coluber humani notas (a)
 Mentitus oris, Sarmatam blando petit
 Certaine voluptatis, ac telum vibrat.
 Ad cuius ictum domitor Hectorus, truces
 Deposuit iras, cecidit Alcidæ vigor,
 Ramosa quamvis capita Læræ mali,
 Toruumque profligarit erymanthi suem.
 Stetit ille contra, qualis immotus Leo,
 Inter minores colla cum quatit feras.
 Luctatur Erebo: luce mox auctus nova
 Juvenem revelat subdolum, & cogit nigros
 Repetere ditis, fraude patefacta, lacus.
 Hoc me coëgit genitor, ut vietas darem
 Manus pudori, Veritati, Numini.

Gor. Te quoque Cratille frivola hæc mētis movent
 Ludibria? tibi ne sit etiam vilis pater?
 Vilisque fit Luterus, & vilis Deus?

Crat. Amo parentem, Numen æternum Colo,
 Devoveo Luterum, ut erebi exortum lacu (b)
 Borealis oræ peste deterius malum.

Gor. Removete procul hinc aspides fœdi gradus.
 Solvite nefandæ sobolis aspectu patrem. (c)

S C E N A Q U A R T A.

Gormandus, Stanilao.

Go. Occidimus heu! de lusa puerili manu
 Ars nostra perlit. Vicit imbellis pudor, (d)
 Gravidum venemis colchicis vicit Patrem.

B 7

N.

(a) Causam reddit Boëniundus sive ad Catholicam
 fidem conversionis; banc autem esse dicit repulsas à
 Stanilao fraudes, & infidias Cachodæmonis juveni-
 li specie personati, cumque deterritum, & coactum re-
 dire ad inferos eum ignominia. (b) Cratilli præ-
 clara, & plena pietate responsio. (c) Contume-
 liosè, & atrociter diëtis ejicit à se filios. (d) Gorman-
 dus videns, nil fibi profuisse artes magicas atq; indi-
 gnissimè serens se vitium à Stanilao, & suos omnes
 sonatus elusos, insuras agitur.

Natosque patris candidatos artium :
 Repulit erynnim fraude grassantem nova .
 Nil restat , omnia movimus , preces , minas .
 Metum , dolorem , verbera , illecebras , dolos .
 Omnia Polonus vicit , & crevit malis .
 Fraudemque nostram vertit in laudem suam .
 Quid anime suggestis ? ira quò mentem vocas ?
 Olim quietem perdidi , famam , fidem , (a)
 Animam , Salutem , Numinis , & homini metum .
 Nunc perdo prolem ; quondque cor grauius feris ,
 Artem docendi perdo . Quid suades furor ?
 An est quod ultra perdere infelix queam ?
 Est vita . Pereat , morte sanetur dolor .
 Majora cruciant damna , quam vivum pati .
 Ut me ipse debeam , Renuo terræ gravis ,
 Odiosus Astris vivere , invitus mihi .
 Decreta mors est . Mortis haud constat genus .
 Ferrone vitam finiam , an præcepis jugis
 Ad acuta letho saxa Commiuam caput ?
 An gottur alta pendulum elidam trabe ?
Sta. Quis ille , digitis fate dum librat , necem
 Lacescit ultiro ? Fronte Gormandum refert : (b)
 Magna aliquid agitat . Varius involtu est color .
 Fert odia , memit , invidet , dolet , furit ;
 Gormandus hic est : hominis affatom petam .
Gor. Hic mea dolore pectora exoluet calybs ,
 Hic obligatum tartaro reddet caput . (c)
 Scrutare ferrum viscera , cruentum bibe .
 Aude quid hæres dexera ? quid trepido gradu
 Resistis ? Aude ; lucis invisa moras
 Abrumpes ; Vulnus pectori adverso imprime .
Gor-

(a) Doloris atque iracundie impotens statuit mortis sibi consescere . (b) Superveniens Stanislans animadvertisit , Gormandum turbulentis animi mortibus agitari . (c) Deceruit Gormandus pugionem in pedis adigere , & suam dextram horitatur , ut id facimus audeat .

St. Gormāde quid agis? Quis gravat mentē futor.^(a)

Gor. Abscede pestis: an etiam arbitrium necis

Vis rapere? nil prohibere moriturum potest.

Sta. Quæ causa vitam reddit invisam? *Gor.* Dolor.

Sta. Causam doloris ede. Cum vulnus latet,

Frustra admovetur cura; cum patet, salus

Festinat, aptè medica si accedat manus.

Gor. Tu mihi doloris causa maturas necem. (b)

Sta. Me tam nefandi sceleris haud novi reum.

Neque debeo, neque volo, neque possum puer
Nocere cuiquam. *Gor.* Prole tu me orbas mea

Auctore te, Cratillus in fraudem incidit

Cum fratre Boëmundo. Tridentinum nefas

Uerque jam sectatur, & nugis litat,

Quas ponit inter sacra Romulidum getus.

Sta. Hæc ergo causa mortis? hoc fraudem vocas?

Non rapta, sed nata sohloles gemina est tibi, (c)

Nec illa fraudi cessit; at fraudem Stygis

Elusit, execrata perfidia Iuem.

Go. Permitte mortem. *Sta.* Pectus opponam meum,

Ut te ruine subtraham; hoc ferrum; hanc manū

Tenebo, & hospes hospiti auxilium feram.

Gor. Quæ isthęc in hostem lenitas? quid amas pius

Prestigiatorem impium? Heu fari pudet; (d)

Tamen fatebor scelera: nam certum est mori.

Si cognita Stanislæ tibi forent mala, (e)

Quæ

(a) Reprimitur à Stanislao. (b) Edit Gormandus causam doloris ipsum ad gentis ad necem sibi inservendam. Et hanc esse ait ipsum Stanislau co. quod

suos filios ad Romanam fidem traduxerit. (c) Ostendit Stanislau, filiorum ejus conversionem debere illi

esse prius causam leticie quam doloris, & mortis. (d) Benignitate, & mansuetudine Stanislai incipit

deliniri Gormandus. (e) Fateretur quid contra eum

fuerit machinatus. Et quo modo ad evitendam ejus

religionem, & castimoniam filios prius, deinde Ca-

ebodenonem voluptatis inflatorum impulerit.

Que infidus hospes in tuum movi caput ;
 Meum hoc probares forsitan votum necis .
 Ego , ut pudorem cordis , & patriæ decus
 Tu religionis perderes , natos prius ,
 Dein vero gravidum fraude luxuriae patrem
 Caliginoso Tartari excitum specu
 Sub ore blando perpuli in pestem tuam .
 Recede juvenis : iratum hoc saltem luam
 Nunc morte crimen . *Sta.* Absit hoc , potius luas
 Fonte lacrymarū crimen . Ah miserī senem ! (a)
 Quām malè tenetur hostis implicitus plagis !
 Agnosce tandem subdolam Acherontis fidem
 Germānde : quō te proditor adegit vide .
Gor. Heu video ; manibus tango perfidiam Stygiæ .
Sta. Quid ergo stygias pronus in fauces ruis ?
 Misereat te præcipitem , iniquum , perditum .
 Jamque abige ferrum : sequere natorum viam :
 Dà te Tonanti supplicem , ac tandem tuæ
 Consule saluti . *Gor.* Magna vis scelerum vetat
 Sperare veniam . *Sta.* Pessimum est sceleris genus
 Spem perdere salutis . Scelera quæque obruit
 Nostri facilitas Regis , hunc placat liquor
 Expressus oculis . Ingemit quoties reus ,
 Toties Tonantis fulmina extorquet manus .

Gor. Vivam . Tuo me dirigi arbitrio finam (b)
 O dulce vitæ sydus , o nostræ domus
 Totela felix . Duc age errantem senem
 Quo limite placet . *Sta.* Limite salutis regam .
 Succede testis , meque comitantem præi . (cus)
Gor. Me miseri , Averni quām propè atiigeram la-

S C E N A Q U I N T A .

Boēmundus , Cratillus .

Bo. **G**ratemur Astris frater . En pleno beat
 Nos pacis ubere prodigus amoris Deus .
 Sub

(a) Hortatur eum ad pœnitentiam Stanislau .
 (b) Reproscit omnino Germānde , & Stanislai arbitrio se permittit .

Sub architecto fucelerum , & errorum duce (a)
 Lutero , & ipsi dedit imperio patris ,
 Horresco memorans , ferream etatam diu ,
 Malè feriati duximus , tandem aureum
 Miseros revisit tempus . O felix dies ,
 Signanda & albo lapide , qua primū minor
 Polonus intra hæc limina immisit pedes !

Crat. Cumulum recenti gaudio demit recens
 Timor imminentis cladis Haud satis liquet (b)
 Quò se parentis vertat insanus furor .
 Minus timerem quos movet parens metus ,
 Si mihi timerem . Timeo , ne Carum caput
 Hospitis amici fraude genitoris cadat .

Bo. Ne metue . Cari capit is in tuto salus
 Mox erit . Amicus hospes nostro efferet , (c)
 Tellure profugus Norica , hospitio pedem .
 Salubrioris luce mutabit soli (res)
 Viennense Cœlum . *Crat.* Repetet an patrios la-
Bo. Non ; Sed Latino testa Christiadum Patri
 Regnata petet *Cra* Expone quis mentē impetus
 Ad tam remota Regna juveolem rapit ? (d)
 Alio calentes Sole cur tentat plagas ?
Bo. Speciosa decora nuper in lucem tulit , (e)
 Satum superno semine virorum genus ,
 Nobile Secutum Cantabri auspicium Ducis (f)
 Jesu

(a) Exprimit Boëmundus singulare Beneficium utri-
 que fratrum collatum à Deo in its traducendis opera
 Stanislai ad Catholicam fidem . (b) Olendit Cra-
 tillus se ab irato iporum patre metuere Stanislao
 periculum . & pernicem . (c) Eximit eum siatri ti-
 morem Boëmundu , narrando , in proximo esse Stanis-
 lai discessum ex ea regione , & profectionem in Ita-
 liam . & Urbem Romanam . (d) Siscitatur Cratillus
 causam ejus propinqui discessus . (e) Religiosus ordo
 Societatis Jesu luculenter à Boëmundo describitur .
 (f) nomine Centubri Ducis intelligit S. Ignatius
 de Loiola Societatis Jesu Fundatorem .

Jesu verendum nomen in signis volat
 Fatalis Erebo gentis, Unanimis movet
 Consimilias cœles cura. Stat mundi erduos
 Lustrare fines, pondere ut scelerum gravi
 Soluta tellus Ditis exentiat jugum -
 Generosa nullis parcit ærumnis cohors,
 Ut Vaticanæ legis ad normam reum
 Conformat Orbem. Jurat in Latium caput,
 Quo sulta, diræ castra perfidiæ quatit.
 Fons Roma generis auream pubem serit
 Spem gloriose gentis, & Cœlo faciem
 Pietatis, atque Palladis lacte imbuuit,
 Repletque vestes prole numerosa sinus
 Utriusque mundi: vixque telluris manet
 Abdita, remota, torrida, aut rigens plaga,
 Aperia quò non mille per discrimina
 Penetravit alacer impigræ Gentis labor.
 Hnic sua sacrae corda militiæ flagrat (a)
 Pudicus hospes. Ergo quam primùm solum
 Viennense linquet, Latia, quæ mordet Tybris
 Aditum arua: Scili et fratri furor
 Hic esse voti compotem puerum vetat.
Cra Felix Quiritum Regio, quæ tanum hospitem.
Gremio fovebis. Norica hæc tellus gemat
Viduanda juveni Sole. Quis prohibet pium
Nos æmulari facinus, & patios Lares (b)
Mutare Christi sedibus? Mundus perit,
Pereuntque Mundi Gaudia. Sequamur bonum,
Quod nullas Imber, nulla consumit dies. (c)
Ad Astra, ad Astra Frater. En docet viam
Polonus: Astra præpete petamus gradu.

Bo.

(a) *Narrat Stanislai Propositum eam Societatem*
Ingrediendi, & ad hunc finem propediem Romanam
undì.

(b) *Hortatur fratrem ad relinquendas mundi va-*
nitates, & Stanislai vestigii inhabendus.

(c) *Bohemundi modesta responso.*

Bo. Imitarer hoc exemplar, & vestigia (a)
 Puero virilis sequeret; at nondum viget
 Matura virtus. Ista sed melius domi
 Discutere libeat. *Crat.* Cepta fortunet Deus:

ACTUS TERTIUS

SCENA PRIMA.

Stanislauſ, *Nicander Stanislai conscientia*
Moderator.

Sta. **M**oderator animi fide, cui patent mei (b)
 Arcana cordis, quiue lustrali eluis
 Mur in ure potentis Imperi informes notas,
 Quæ nostro inhærent pectore, arbitrium necis
 Vitaque gestans, auribus amicis bibe,
 Quæ dicere paro, meque consilio rege.

Nic. Expro me quidquid mente generosa foves
 Magnanime juvenis. Pectus assuetum gero (c)
 Tua venerari vota. Nil unquam leve,
 Vulgare nihil est ore prolatum tuo.
 Meditariis usque grandia, & præstas viris,
 Maturiorque senibus incedis puer.

Sta. Me laude nulla dignor; at si quid tamen
 In me probatur, animus officii memor
 Par est, amori ut referat acceptum tuo...
 Audi quid agito mente. Jam dudum meo
 Est vilis animo Mundus, & mundi nitor. (d)
 Innumera namque vicia tellurem premunt.
 Hinc fastus animi, turgidum quassans caput
 Fastus minores calcat. Hinc terram vomit (e)

Sta.

(a) Describitur sacræ confessionis auditor, & ab-
 solutio sacramentalis. (b) Laudatur à Nicandro
 Stanislauſ . (c) Stanislauſ indignum se laudibus
 putans submisſe simul, & officiè trespasses.
 (d) Exponit Nicanduo quid animo voluat; & quam
 iſſi ferocias Mundus, ostendit (e) Enumeras, &
 describit vicia quibus Orbis terrarum abundat.

Sanjem venenij livor, & rodit suos
 Jejunus artus. Acuit hic enses furor,
 Seritque bella, cæde respersus manus.
 Quid damna referam, sacra quæ terris famæ
 Invexit auri, & sordida ac semper lucris
 Inhians cupido? puppis ignoto prius.
 Et quod latebat melius, insultat safo,
 Speciosa colli vincula ut gemmas legat.
 Terræ petuntur viscera, & ferrum nocens,
 Aurumque ferro queritur Nocentius.
 Hoc fonte derivata bellorum Seges
 Nunquam expiandis cædibus texit solum.
 In tela ferrum vertitur, Marti facem
 Dum subdit aurum. Pejus exoritur malum
 A peste blanda, quam voluptatem vocat
 Delusa gens. Hæc scæda morborum patens,
 Decorum Charybdis dira, virtutum robus,
 Syrtis pudoris quodlibet inausum nefas.
 Audet, nec ulli parcit atati; Senes,
 Juvenesque facibus impedit. Nusquam salus,
 Nisi fugiatur hostis. Heu scelerum pudet.
 Ruit omnis in deterius etatum gradus,
 Moresque castos longa comminuit dies.
 Ætas parentum degener ab avis tulit.
 Nos nequiores. Seculo urgemur gravi. (not
Nic. Non temporum hæc est culpa: perpetuus te-
 Mortalis hic est sobolis, & semper sibi (a)
 In scelere tantum constat inconstans genus:
 Tamen est vel inter vitia virtuti locus.
Sta. Sed iste lubricus. Integræ mentis decus
 Alere tot inter crimina est æquè arduum, (b)
 Ac mille laqueos premere inoffenso pede.
Nic. Sic est. Periclis mille multiplici patet (c)
 Ob-

(a) Respondet Nicander, posset etiam inter vitia
 servari virtutem. (b) Subjicit Stanislaus, id esse
 valde difficile, & mentis integritatem non esse tali per-
 iculis objiciendam. (c) Adheret Stanislaus Senten-
 tia Nicauder, tamque confirmat.

Obsessa virtus scelere : nec tutum reor
 Tentare cæcis plena vorticibus vada ,
 Cineri & doloso premere suppositas faces .
 Pretiosa scilicet animi in tuto Salus
 Est collocanda . Quisquis ancipiti loco
 Hanc Fidit , ipsi facile perniciem creat .

Sta. Quod rogo perenni idoneū in primis putas (a)
 Animi saluti , & affatim laudum ferax
 Genus esse vitæ , quem vè præcipue statum
 Ampla meritorum consequi in terris lucra ?

Nic. Oppidò beatus ille , qui fluxas opes . (b)
 Ut prisca gens Christiadum , & infaustum bo-
 Fugacis ævi strenuo calcans pede (num
 Castris pudoris militat Cœlo Sacer ,
 Metuendus Erebo . Cæca non illum trahit
 Animi cupido , mentis haud inflat tumor ,
 Nec spes , metusque torquet , aut flatus levis
 Popularis auræ tollit ; at regit fides ,
 Et sacra pascit ubere benigno charis ,
 Regiaque tandem ducit in Cœlum via :

Sta. Hoc agitat animus : Castra me Crucis vocant.
 Quæ Dux locavit Cantaber , nomen trahens (c)
 Ab igne : Congruenter à Jesu tamen
 Sumptum , salutem ritè quod hominum sonat .
 Semper adorando nomine hic heros pius , (d)
 Quem peperit ipse , cœtri , nomen dedit ,
 Hujus operam animis fore salutarem sciens .
 Hunc eligo cætum . Sacramentum placet

Di-

(a) Petit à Nicandro Stanislaus quem statum ma-
 ximi idoneum censeat ad salutem animi in tuto col-
 locandam , & multa merita consequenda . (b) De-
 scribitur status felicissimus hominis , qui contemptis
 terrestribus bonis ad Cœlestia semper aspiret , & Deo
 viriliter serviat .

(c) Exponit Stanislaus suum desiderium , & pro-
 possum ingrediendi Societatem Jesu . (d) Causam
 aperit cur S. Ignatius ordini religio so à se institu-
 to Societatis Jesu nomen indiderit :

Dicere sub auspice Jesu . & optatæ ingredi
Sedem quietis . Ergo Romanas iter (cul
Quamprimum ad arces dirigam , ut patria pro-
Telliure, Mundo moriar, & vivam Deo ,
Veneranda subiens jura Gandensis Ducis .

Nic. I quò pudicæ flamma te mentis rapie
Virtute matre juvenis. Ad Crucem vola : (a)
Non te morabor . Sequere felicem impetum .
Tuam profectò valida pietatem decent
Ejus catervæ Castra , quæ à Jesu sacro
Gaudet vocari nomine . Huic addes novum
Uetus atque robur . Interim à fida manu
Cape munus hoc amoris . Hunc adhibe viæ
Comitem, ducemq, Flabro si boreæ tremant (b)
Erit hic benignus ignis ; at si Æsteus flagret
Erit atra lenis . *Sta.* Munus hoc semper meo
Hæredit in corde . Lateri hæc feso dabit (c)
Umbram Hospitali platanus , hoc fructu fa-
Solabor , ex itinere collectam fitim (meni
Hoc fonte fallam : Baculus hic dubios reget
Gressus . Itineris Astra si finem dabunt ,
Erit hic viator : Astra si finem negant ,
Erit hic viaticum . Sed huc Paulus venit .
Secede : Fratri liceat extremum vale
Dicere. *Nic.* Benigna te regat Christi manus .

S C E N A S E C U N D A.

Paulus; Stanislans.

Pa. Quid iste solus agitat ? An querit mea
Temerare rursus gaudia? O durum caput
Quas hæc remotis arbitris curas coquis ?
Sta. Haec autem quæsto verba patienti excipe . (d)
Pa. Elequeris . *Sta.* Novi facile jam pridem tibi
Me

(a) Confirmatur à Nicandro in eo proposito Stanislans , & incitatur ad id alacriter exequendum .
(b) Donat illi Nicander velut suæ benevolentia pi-
gnus simulacrum Christi cruci affixi . (c) Stanislai
affilius erga id simulacrum . (d) Stanislans ventum
descendi blandè petit à Fratre .

Me non probari, teque non aequo meum
Consortium animo ferre. Jam ergo Noricas
Mutare sedes liceat, & alio plaga
Petere repentes sydere. Arbitrium tuum
Accedat, oro, frater Optatis meis.

Pa. Abscede, propera, corripe hinc procul gradus,
Abi vel extra mundum, ubi penitus mea (a)
Latere possis lumina: id cupio, id volo,
Id posco Numen. Amove hinc pedem ocyus
Non dum recedis: Sta. Frater eternum vale.

S C E N A T E R T I A.

Paulus, Phyletes.

Pa. Bene est; peractum est: abiit, excessit; mea
Cumulavit hodiè vota. Cur tamen geras
Injussus irrigat imber, & mentem dolor (b)
Percellit improvisus? Heu facti pudet,
Itamque vis exorta pietatis fugat.
Relabor impius hostis in fratrem pium.
Nimis impotenti mente primatum gero.
Mitem, innocentem reppuli immixi, accens:
Germanitatis jura violavi ferox.
Non sic haberem vile mancipii caput;
Ut frattis habui. Moto jam factum: fugam
Fratri morabor. Maneat, & tecum dies
Ducat Serenos. Norico haud unquam solo
Abire sine me perferam partem mei.
Sed huc Phyletes properat. Aspectus viri,
Ni fallor, ardet. Aliquid adversum indicat.
Quid huc Phyleta concitos fundis gradus?
Satinne Salvæ? Phyl. Tuus in exitium ruit
Frater, suique contrahit fati viam.
Soli est cruentus hostis, & lictor sibi.
Reperi hæc propinquæ cædis indicia, flagrum
Madidum recenti sanguine, & zonam undique

Acu-

(a) Veniam fugæ largitur Paulus, & iratus urget
distessum. (b) Varios animi motus in Stanislaus
Paulus expertus duritiem erga illum suam damnat.

Aculeata cuspide rigentem. Hoc latus (a)
 Cingit, oditque baltheo in pœnas suas
 Acutus; et hoc membra depascit flagro,
 Floremque vitæ demecit: Nulla impetum
 Frænare ratio mentis indomitæ potest.

Pa. Pietas rebellat: æstus irarum redit; (b)
 Hostemque rursus, fratre depulso, induo.
 Cedò necis instrumenta. Sicsc indomeam
 A fratre mentem. Pereat hoc pœna genus,
 Quod ilia populatur: at pœnas luat,
 Quas interrogare corpori assuevit flagrum.
 Casta Jacerare membra quo solet modo,
 Laceretur, & in frusta discissum cadat.

Ph. Laudo furorem. Perge; fraternalis manus
 A cæde reprime; juvenem inimicum suæ
 Felicitati prohibe ab interiu: preces.
 Promissa, lachrymæ, dona proficiente nihil.
 Vim vi repelle. **Pa.** Sed ille minitatur fogam,
 Quam ne capessat vereor. Eternum vale.
 Mihi dixit **Phy:** Heu quid audio/dolorem patris
 Lenire nunquam potero, si fugiat puer. (c)
 Amoliamur omne consilium fugæ.

Pa. Properemus ergo. Periculum est huc immora-

S C E N A Q U A R T A.

Stanislau.

Superba Regna Norici, augustum solum (d)
 Nullo latus comitante, fugitus puer
 Tandem reliquo, pacis ingredior viam,
 Quæ me ad Quirini sistet optatos lares.
 Fugio fugacis temporis munus breve,
 Incerta mundi Gandia, & certos dolos.
 Fœcunda culpæ Secla, Circæs dapes,
 Pervia Draconi poma, Tantaleam sitim.

Tu

(a) Arma affilando corpori à Stanislao adhibita
 prodit Philetes Fratri (b) Redit Paulus ad veteres iras, & illa dolorum instrumenta discerpit.
 (c) Initum à Stanislao fugæ consilium intercipere statuunt. (d) Fugientis afflitus.

Tu mihi viarum dirige ignaros pedes (a)
 Si genita proles, mente quæ Patris suis
 Amore grava. Tuque tergemini potens
 Regina mundi, cujus in vultu gravis (b)
 Tonantis ira detonat, avita lue
 Afflata nunquam Virgo. Si matrem meam
 Te nuncupavi rite, da facilem viam,
 Duc obsequentes quò vocas Mater gradus.
 Amore quid me patria nequidquam tenes
 Vinctum? recede. Mater in Cœlum vocat:
 Iequor, sequor: valete fraterni lares;
 Tellus paterna vale. Stanislaum manet
 Melior in Orbe patria, & melior parens,
 Meliorque frater. Tuta me sedes manet
 Solidæ quietis Urbe, quam Summus regit
 Claviger Olympi, & Martyrum rigat cruor:
 bo, Ibo quā Septena protendit juga
 Jrbs illa Divum lisanis plusquam Ducum
 Veterum triumphis inclita. Excipiet sinu
 Ibi me benigno parva Tyronum dorsus,
 Addetque alumnis, lacte quos sovens pio
 Ad opera format grandia, & rigidis probat
 Non rigida rebus. Inde post cursum brevem
 Labentis ævi Regna Cœlicolum petam.
 Sed Heu repente dira quæ species ferit
 Mea lumina? Quis in frusta delicias meas,
 Meisque amores impia scidit manus?
 Agnosco cara militaris Cinguli
 Iegmenta, mea quo latera præcinxit pudor,
 Cœloque consecravit; Agnosco flagrum,
 Quo ratio subigit membra, ne carnis vigor
 Animo rebellet. Quidquid ex illo est super
 Icritabor ore: Coligam laceras opes.
 Dulces reliquiæ, pectoris amantis pia
 Monumenta, torques aurei, satellites

Men-

(a) Opem fugæ, & præsidium à Divino Verbo
 practatur. (b) Deiparam quoque conciliare vo-
 tuis fudet.

Mentis pudicæ , Scelerum acerbi indices
Mecum ite mecum . Jungere hos comites libet.

SCENA QUINTA.

Gormandus , Boëmuudus , Cratillus .

Gor. *R*editiva proles ora redivivi Patris (a)
Suspice , tenati dirige incessum senis ,
Qui malè tot annos perdidit , & recens novam
Instituo vitam . Vivere incipio miser ,
Cum vita languet : Ultimos ævi dics
Numerare primos cogit : æratem ordior
Janæ funeri maturus : exacto nihil
Vixisse prodest tempore : Superior fuit (hi !
Mea vita scelus . Heu quām malè excideram mi-
Bo. Memorare cessa genitor exactos dies ,
Perfidia quos absumpsit . Haud restat brevis
Tibi vita , si nunc vivere incipias Deo . .
Æternitatem quod parit longum puta .

Crat. Satis est superque cursus annorum brevis ,
Peritura nunquam gaudia , perennes dies
Ut assequaris . Crimen elapsum potest
Stimulus amoris esse . Scit ferrum rude
Virus in aurum vertere , & ab ipsa eruit ,
Labe medicinam **Gor.** Criminum pœnas adhuc
Nullas recepi . Timeo , ne vindex manus
Tonantia , in me fulmine trifulco irruat ;
Quamquam è ! Tonantis fulmine indignū reor
Infame caput hoc . Pœna me vilis premat

Bo. Timor iste frustra est . Mitis ex equo est Deus
Cum puniat , & cum parcit . Est potentior
Quacumque pœna pectoris atmantis dolor .
Peccasse quem penituit , excusit scelus .
Hæc faustus hospes dicere hau.i raro solet .

Gor. Ubi est salutis dulcis assertor meæ ?

Bo. Divina juvenem fertile ad Latii solum ,
Urbemque Sacram Romuli rapit Chariſ .
Ibi veteranus castra tyronum colet

Mi-

(a) Aperit natis genitor suscepit à se seniorum
mentem , Vitamque antebat am excratur .

Miles pudoris militum ; & curis procul
Ducit Serenos pacis in gremio dies .
Ied ecce rectis Paulus exportat pedem
Uimilis furenti . Quid manu Schædam gerit ?

S C E N A S E S T A .

Paulus, Boëmundus, Cratillus, Gormandus.

P R ooperare comites; juvenis audacis fugam
Inhibete mecum . Si quid hospitii valet
Vomen verendum , si quam quos urget fides ,
Mei reprimite fratris effrenos gradus .
Præcipitis index competi hoc folium fugæ .
Hanc ille nostro paginam liquit thoro .
Egone ut amici facinus oppugnem pium ,
Et Religionis nuper acceptæ immemor
Pro singulari munere rependam Scelus ?
Teutonica potius arua cæruleus Tvhris
Lavet , & profundum Roma Danubium bib'et ,
Quam mea pudicum peccet in juvenem fides ,
I quo nefando nuper creptus jugo
Luteri , & alma luce perfusus vagos
Ntra Salutis orbitam immisi gradus .
Tene o Sodalis virulentis faucibus
Luteridos Hydræ frater eripuit meus ?
Eripuit , & servavit . Crat. Illuxit Sacrum
Mibi quoque fidei per Stanislaum jubat .
He mea stygio corda subtraxit duci .
Divine juvenis ! Frater heu frustra innocens
Ioh quantus es , quam fortis in puer Gygas !
Quicunque fratris robur invictum tui
Non penitus obstupefecit , in me lumina
Desigat avidus . Ego venenatis dolis
Tumidus , & arte Colchica in pueri caput
Acheronta movi . Vicit Acheronitem puer
Intrepidus ; & me sceleris percussum gravi ,
In mea ruente funera , in stygios lacus ,
Fera provocantem fatâ restituit mihi ,
Cæloque peperit . Jamque Luteri horridam
Detestor , auclus mente meliori , Luem .

Pa. Nunc omnis in me viadicis Olympi ruat
Frager . Tonantis ira quid segnis jaces ?
Quin vile caput hoc turbine in festo petis ?
Preme , percutie . Feri ; Non potest in me tuui
Eirare fulmen . Fratris hic pestem vides .
Egomet pudicum , sobrium , mitem , pium ,
Superis amicum , luce perfusum sacra ,
Intaminatum labe , prodigiis gravem
Immitis , excors , durus , implacabilis
Fratrem Tyrannus expuli . Assultus meos ,
Meos furores fugit . Heu quæ nunc vagus
Deserta lustras loca peregrino pede ?
Ubi frater erras ? forsitan immanis fera
Tuo cruento lusit . O luctus patris !
O cœlum spes irrita ! O matris dolor !
O lux abacta patriæ ! o fratris scelus !

Crat. Fletus inanes amove , ac potius tuo
Gratate fratri , vota qui cordis tenet .
Non ille te , sed gravibus effugit malis
Mundum scatentem . Roma terrarum caput
Juveni viarum est meta ; nec honorum fame
Stimulatus arces ille Romuleas petit ;
Sed amoris actus flamine . Ibi sacros colet
Jesu penates Cantabri miles Ducis .

Pa. Si vota cordis obtines frater , licet
Tibi gratulari jure . Tu Cœlum rapis ,
Terram reliquis mihi ; Sed affectus meos
Ipse quoque ad Astra transferam . Tecum juvat
Sociare corda . Tendere in Cœlum juvat .

Gor. Portenta rerum mira ! Perfidiam in fidem ;
Odium in amorem Numinis mutat manus .
Hospitia subeunt nostra concordi gradu
Religio , Pietas , Pax , Fides , Pudor , Salus .
Nos ergo tot cœlestibus ovantes bonis
Xesto colamus prosperum plausu Diem ,

F I N I S.

